D119523 DC-Cam

មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារ
DOCUMENTATION CENTER

Mapping Report:
Kampong Cham

CAMBODIA Office: *Post Office Box 1110*
Phnom Penh, Tel: [855] 23-26152, Fax: [855] 23-26009

US Office: *Post Office Box 208206*
New Haven, Connecticut 06520, Tel: [203] 432-9346/7

CGP SITE FORM

ID No. 030704 B -5 ⓟ

Site Name: Wat Nikraoth Khmer: ...

Date: 20/2/96

Province: K Cham District: Kong Meas

Sub-District: Peam Chi Kong Village: Dom Nak Chrey Khmer: ...

Prison (circled) 030705

__Interrog Ctr.
__Previous Prison
__Purpose Built
__School
✓ Wat
__House
__Other

Burial Site (circled) 030704

✓ Pit
__Kiln
__Rice paddy
__River/lake
__Well
__Execution
__Other

Memorial

__Wat
__Stupa
__Brick/tile
__Wooden
__Other

Access:

Route No. ... ... Km from ... Condition ...

Route No. ... ... Km from ... Condition ...

Estimated No of Victims 11,160 **Mass graves** 186

Contact Persons (Official) ...

Visited: Yes (circled) / No **Team:** CB/HS

Photos: Roll # 1 Shots # 36-38

Documents: Name written in blood on column. Other names painted over by monks

Kum Kg No 3

Interviews: ...

Comments: Wat used as prison. Mass graves in trees nearby. New people were asked to come + bring food, + were killed. Writing in blood on walls of Wat. Region Prison for Region 41. Killing from 1975 then moved to O Trau Kuon.

Latitude: N 11° 58' 14" **Longitude:** E 105° 16' 10"

File No: RO22008A **Time:** 1530

CGP SITE FORM

Site Name: Wat Vihear Tuntum
Khmer: [illegible]
ID No. 031603
Date: 21/2/96

Province: K-Cham
District: Tbong Khmum
Sub-District: Suong
Village: Suong Kaet
Khmer:

Prison	Burial Site	Memorial (circled)
__Interrog Ctr.	__Pit	__Wat
__Previous Prison	__Kiln	__Stupa
__Purpose Built	__Rice paddy	__Brick/tile
__School	__River/lake	✓ Wooden
__Wat	__Well	__Other
__House	__Execution	
__Other	__Other	

Access:

Route No. .... 1 Km from Suong Condition ....

Route No. .... Km from .... Condition ....

Estimated No of Victims 100 + Skulls **Mass graves** ....

Contact Persons (Official) ....

Visited: Yes (circled) / No **Team :** CB/HS

Photos: Roll # 2 Shots # 3, 4, 5

Documents: ....

Interviews: Wa Phar – witness Sou Phem's body brought back to Suong on tank 1978

Comments: Memorial – bones taken from Chamkar Svay + Chamkar Mensah burial sites + Wat Phnom Cham

Latitude: N 11°54'46" **Longitude:** E 105° 39'19"

File No: R022103A **Time:** 1040

CGP SITE FORM

Salan
Site Name: Suong Khmer ....

ID No. 03/604
Date: 21/2/96

Province: K-Cham
District: Tbong Khmum
Sub-District: Suong
Village: Suong Khmer ....

Prison (circled)
__Interrog Ctr.
__Previous Prison
__Purpose Built
✓ School
__Wat
__House
__Other

Burial Site
__Pit
__Kiln
__Rice paddy
__River/lake
__Well
__Execution
__Other

Memorial
__Wat
__Stupa
__Brick/tile
__Wooden
__Other

Access:
Route No......... ....Km from ....Condition ....

Route No......... ....Km from ....Condition.....................

Estimated No of Victims ....**Mass graves**.................

Contact Persons (Official) Deputy Chief of Commune - Wa Phar

Visited: (Yes) / No **Team :** CB/HS

Photos: Roll # 2 Shots # 6-8

Documents:..

Interviews: Hoy Sok (prisoner)

Comments: Secondary School Suong used as prison.

Latitude: N. 11°54'57" **Longitude:** E. 105°39'30"

File No: R022103B **Time:** 1100

CGP SITE FORM

Site Name: Chamkar Mnoah Khmer: .... ID No. 03/6.05 Date: 21/2/96

Province: K-Cham District: Kbong Khmum
Sub-District: Suong Village: Rubber Plantation Khmer: ....

Prison	Burial Site (circled)	Memorial
__Interrog Ctr.	__Pit	__Wat
__Previous Prison	__Kiln	__Stupa
__Purpose Built	__Rice paddy	__Brick/tile
__School	__River/lake	__Wooden
__Wat	✓__Well (2)	__Other
__House	__Execution	
__Other	__Other	

Access:

Route No......... ....Km from ....Condition ....

Route No......... 5 Km from DHQ Condition good.

Estimated No of Victims 1000+ **Mass graves** 2

Contact Persons (Official) ....

Visited: (Yes) / No **Team :** CB/HS

Photos: Roll # 2 Shots # 9-11

Documents:..

Interviews:..

Comments: 2 deep wells (10m+) in rubber plantation North of Suong were used as execution & burial sites for hundreds of mainly Lon Nol soldiers in 1975/1976. (baskets + knives put in house) Brought by horse carts

Latitude: N 11°56'58" **Longitude:** E 105°38'58.5"

File No: R022 104 A **Time:** 1130

CGP SITE FORM

ID No. 030301

Site Name Wat Skoun Khmer .... Date 22/2/96

Province K Cham District ~~Prey~~ Cheung Prey

Sub-District So Tep Village Skoun Khmer ....

Prison
__Interrog Ctr.
__Previous Prison
__Purpose Built
__School
__Wat
__House
__Other

Burial Site
__Pit
__Kiln
__Rice paddy
__River/lake
__Well
__Execution
__Other

Memorial (circled)
__Wat
✓ Stupa
__Brick/tile
__Wooden
__Other

Access:

Route No 7 45 Km from K-Cham Condition Good

Route No......... ....Km from .... Condition......................

Estimated No of Victims .... **Mass graves**..................

Contact Persons (Official) ....

Visited: (Yes) / No **Team :** CB/HE

Photos: Roll # 2 Shots # 18

Documents:..

Interviews:..

Comments: Elaborate Stupa at Wat built by local people for bones excavated nearby.
Region Chief of Santesok - Kao Park

Latitude: N 12°03'42" **Longitude:** E 105°04'20.5"

File No: R022202A **Time:** 0935

CGP SITE FORM

ID No. 030303

Site Name Dey Taprang Khmer................

Date 22/2/96

Province K-Cham District Cheung Prey

Sub-District So Tup Village Bana Khmer................

Prison
- __Interrog Ctr.
- __Previous Prison
- __Purpose Built
- __School
- __Wat
- __House
- __Other

Burial Site (circled)
- ✓ Pit
- __Kiln
- __Rice paddy
- __River/lake
- __Well
- __Execution
- __Other

Memorial
- __Wat
- __Stupa
- __Brick/tile
- __Wooden
- __Other

Access:

Route No. 7 50 Km from K Cham Condition ....

Route No......... ....Km from ....Condition.................

Estimated No of Victims 2,000 + **Mass graves** 100 +

Contact Persons (Official) Chek Kouan Chief of Cult & Religion
Ouch Im Culture + Art.

Visited: Yes (circled) / No **Team :**................................

Photos: Roll # .... Shots # 24, 25

Documents:................................

Interviews: Depty of Cult & Religion Chet Choen -

Comments: Many mass graves behind school on Hwy 7. Brought by truck
Bones + Clothing + rags scattered on ground
Pol Pot officials – chief of village etc 1977-78

Latitude: N 12°03'25" **Longitude:** E 105°03'44"

File No: R022203A **Time:** 1030

CGP SITE FORM

ID No. 030304

Site Name: Law Thuong Khmer: [Khmer script]

Date: 22/2/96

Province: K Cham

District: Cheung Prey

Sub-District: Knao Dambong

Village: Rotieng Khmer: [Khmer script]

Prison (circled)
- __Interrog Ctr.
- __Previous Prison
- ✓ Purpose Built
- __School
- __Wat
- __House
- __Other

Built 1974 for Lon Nol soldiers

Burial Site
- __Pit
- __Kiln
- __Rice paddy
- __River/lake
- __Well
- __Execution
- __Other

Memorial
- __Wat
- __Stupa
- __Brick/tile
- __Wooden
- __Other

Access:

Route No. 7 60 Km from K Cham Condition Good

Route No.......... ....Km from .... Condition ....

Estimated No of Victims .... **Mass graves** ....

Contact Persons (Official) ....

Visited: Yes (circled) / No   **Team :** CB/HS

Photos: Roll # ....   Shots # ....

Documents: ....

Interviews: Chek Chuon, Chief of cult + religion

Comments: One large prison + many Santesok buildings made of bamboo + palm leaf. Witness saw many prisoners – two lines facing (one ♀ one ♂) with shackles around thighs sitting. Hands tied behind back. 1976

Prison Chief – Hang Chuon & Deputy A

Latitude: N. 12°02'55"   **Longitude:** E. 105°01'33"

File No: R0222038   **Time:** 1055

CGP SITE FORM

ID No. 030305

Site Name Lean Thuong Khmer .... Date 22/2/96

Province K-Cham District Cheung Prey

Sub-District Khnar Dambong Village Roviena Khmer ....

~~Prison~~

- __Interrog Ctr.
- __Previous Prison
- __Purpose Built
- __School
- __Wat
- __House
- __Other

Burial Site (circled)

- ✓ Pit
- __Kiln
- __Rice paddy
- __River/lake
- __Well
- __Execution
- __Other

Memorial

- __Wat
- __Stupa
- __Brick/tile
- __Wooden
- __Other

Access:

Route No. 7 72 Km from PNP Condition Good

Route No. 7 5 Km from DHQ Condition ....

500 m S. of Hwy 7 2 k W of shell station

Estimated No of Victims .... **Mass graves** 200+

Pits 2 m deep

Contact Persons (Official) Chief of Cult & Religion DHQ.

Visited: Yes / No **Team :** CB/HS

Photos: Roll # 2 Shots # 26-28

Documents: ....

Interviews: OK Vanarith & Hun Hean (Ms)

Comments: Many burial pits found by woodcutter. Many bones scattered & clothing in ground. V. important site not known by DHQ. Similar site 200 m to West of this site & all around prison.

Latitude: N 12°02'44.5 **Longitude:** E 105°01'42.5"

File No: R022204A **Time:** 11:10

CGP SITE FORM

ID No. 030601
Date 19.10.95

Site Name Wat No Kor Khmer [illegible]

Province K-Cham
District Kampong Siem
Sub-District Ampil
Village ~~Ampil~~ Leu Khmer [illegible]

Prison
- __Interrog Ctr.
- __Previous Prison
- __Purpose Built
- __School
- __Wat
- __House
- __Other

Burial Site
- __Pit
- __Kiln
- __Rice paddy
- __River/lake
- __Well
- __Execution
- __Other

Memorial (circled) ~~196~~ 1989
- __Wat
- ✓ Stupa
- ✓ Brick/tile
- __Wooden
- __Other

Access:
Route No. 7 5 Km from K-Cham Condition ....

Route No. .... Km from .... Condition ....

Estimated No of Victims ~~[illegible]~~ 1,000+ **Mass graves** ....

Contact Persons (Official) Chief of Wopotor

Visited: Yes (circled) / No **Team :** CB/HJ/HS

Photos: Roll # 2 Shots # 16-21

Documents: ....

Interviews: ....

Comments: Two memorials at Wat, one for ~~a~~ storage, another stupa for ceremonies. (20 May each year)

Latitude: N. 12°00'03" **Longitude:** E. 105°26'23"

File No: R101901A **Time:** 0840

CGP SITE FORM

ID No. 030602

Site Name: Wat Phnom Pros Khmer: ....

Date: 19.10.95

Province: K-Cham

District: Kompong Siem

Sub-District: Kr. Dat

Village: Tra Peang Cha Khmer: [illegible]

Prison (circled)

- Interrog Ctr.
- Previous Prison
- Purpose Built
- School
- ✓ Wat
- House
- Other

Burial Site (circled)

- ✓ Pit
- Kiln
- Rice paddy
- River/lake
- Well
- ✓ Execution
- Other

Memorial (circled)

- Wat
- Stupa
- Brick/tile
- Wooden
- ✓ Other Kitchen of Monks

Access:

Route No. 7 7 Km from K-Cham Condition Good

Route No. .... Km from .... Condition ....

Estimated No of Victims 10,000 + **Mass graves** 47 large, many more small.

Contact Persons (Official) Chief of Wapatar

Visited: Yes (circled) / No **Team:** CB/HS/HS

Photos: Roll # 2 Shots # 30-36

Documents: Mr Riep? Mr Chhun } chiefs of Prison. Chhun killed himself in 1978. from 41, 42, 43 regions to killed.

Interviews: ....

Comments: Bones moved from this memorial to Wat Nokor because of tourists. Wat used as prison, not as Pol Pot Office. Tree used to bash children's brains out near pits.

Latitude: N. 12°01'42" **Longitude:** E. 105°24'59"

File No: R101902A **Time:** 0925

របាយការណ៍ស្តីអំពីការប្រល័យពូជសាសន៍ នៅខេត្តកំពង់ចាម

ចុះពិនិត្យទីតាំងដោយក្រុមគូរផែនទី

" ១៧-១៩ ខែតុលា ឆ្នាំ១៩៩៥ " " ២០-២២ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ១៩៩៦ "

ស្រាវជ្រាវដោយ : ឆាលីស ប៉ឺវ៉េរ, ហេឡែន ចាវីស, ហាក់ សុផល

ថ្ងៃអង្គារ៍ ទី១៧ ខែតុលា

យើងបានមកដល់សាលាខេត្តកំពង់ចាមនៅម៉ោង ១១:១៥នាទី ព្រឹក ។ អង្គប្រជុំត្រូវបានរៀបចំឡើងដោយលោកអភិបាលខេត្ត និងមន្ត្រីចំណុះខេត្ត នៅម៉ោង ៣រសៀល ។

ការប្រជុំត្រូវបានប្រព្រឹត្តទៅនៅក្នុងការិយាល័យរបស់លោកអភិបាលខេត្ត **ហ៊ុន ណេង** ហើយ ត្រូវបានចូលរួមដោយអ្នកបកប្រែ អ្នកថតរូប និងមន្ត្រីមួយចំនួនរបស់លោក ដូចជាលោក **ខួន វ៉ាន់ពន្លឺ** ជាប្រធានមន្ទីរធម្មការ និងសាសនា លោក **កើត ផាត** ជាអនុប្រធានមន្ទីរវប្បធម៌ និងសិល្បៈ ។ល។

ការចុះស្រាវជ្រាវទីតាំងប្រល័យពូជសាសន៍ ត្រូវបានកំណត់រយៈពេល ២ថ្ងៃ ។ ទីតាំងសំខាន់ៗ នៅស្រុកក្រូចឆ្មារ គឺអាចធ្វើដំណើរទៅបានតាមទូកតែប៉ុណ្ណោះ ។ យើងបានសុំអោយលោកអភិបាលខេត្ត ជួយរកទូកល្បឿន សំរាប់ធ្វើដំណើរក្នុងរយៈពេល ១ថ្ងៃ ។

ការធ្វើដំណើររបស់យើងតាមផ្លូវទឹក ត្រូវបានរួមដំណើរដោយលោក **អ៊ី សាហាក់** ដែលជាអភិបាលស្រុកក្រូចឆ្មារ ហើយយើងបានសំរេចចិត្តចុះត្រួតពិនិត្យទីតាំង ២កន្លែង ក្នុងស្រុករបស់គាត់ នៅពេលព្រឹក ហើយទីតាំងមួយទៀត នៅក្នុងស្រុកស្ទឹងត្រង់ ពេលដែលធ្វើដំណើរត្រឡប់មកវិញនៅថ្ងៃរសៀល ។

ការថតវីដេអូ បានថតនៅពេលដែលការប្រជុំជាមួយលោកអភិបាលខេត្តបានកំពុងតែប្រព្រឹត្តិទៅ ហើយក្នុងពេលនោះដែលយើងស្មានថាគ្រាន់ជាការថតទុកជាឯកសារសំរាប់លោកអភិបាលខេត្តផ្ទាល់ ក្នុង ពេលជាមួយគ្នានោះដែរ យើងបានគិតហើយធ្វើការបញ្ជាក់ច្បាស់ថា យើងមិនចង់អោយមានការបញ្ចាំង ក្នុងទូរទស្សន៍ទេ ពីព្រោះដើម្បីការពារនូវសុវត្ថិភាព តែគួរអោយស្តាយ ការប្រជុំរបស់យើងត្រូវបានបង្ហាញយ៉ាងច្បាស់នៅក្នុងកញ្ចក់ទូរទស្សន៍នៅក្នុងខេត្ត និងក្នុងប្រទេស ។

ថ្ងៃពុធ ទី១៨ ខែតុលា

យើងបានចេញដំណើរពីផែកំពង់ចាម នៅម៉ោង ៧:៤៥នាទីព្រឹក តាមកាណូត ។ ដើម្បីការពារសុវត្ថិភាព យើងត្រូវបានអមដំណើរដោយលោក **កើត ឆាត** ជាអនុប្រធានមន្ទីរវប្បធម៌ និងសិល្បៈ អភិបាលស្រុកក្រូចឆ្មារ ហើយនិងប៉ូលីស ៤នាក់ទៀត ។ យើងបានមកដល់ទីតាំងមួយដែលមានចម្ងាយ ៤០គីឡូម៉ែត្រ ពីទីរួមខេត្តកំពង់ចាម រយៈពេលធ្វើដំណើរជិតមួយម៉ោង តាមទន្លេមេគង្គ បញ្ច្រាស់ទឹកទៅលើ ។

ទីតាំងប្រល័យពូជសាសន៍

ទ្រាទី២ ភូមិទ្រាទី២ ឃុំទ្រា ស្រុកក្រូចឆ្មារ

ភូមិទ្រាទី២ ជាភូមិមួយក្នុងចំណោមភូមិទាំង៥ របស់ប្រជាជនចាម ក្នុងស្រុកក្រូចឆ្មារ ដែលត្រូវបានពួកខ្មែរក្រហមជំលៀសចេញ និងបំផ្លិចបំផ្លាញ ក្នុងសម័យ **ប៉ុល ពត** ប្រជាជនចាមទាំងអស់ត្រូវបានផ្លាស់ប្តូរទីកន្លែង ឬ យកទៅសម្លាប់ ។ នៅភូមិទ្រាទី២នេះ យើងត្រូវបានបង្ហាញអំពីឆ្អឹងសាកសពមួយ ចំនួនដែលបានលយចេញពីរណ្តៅសាកសព ២រណ្តៅ ក្នុងចំណោមរណ្តៅទាំង៥ ក្បែរមាត់ច្រាំងទន្លេមេគង្គ រណ្តៅ ៣ ដទៃទៀតត្រូវបានកប់នៅក្រោមដើមក្រូចឆ្មារ ជិតនោះដែរ ហើយរណ្តៅទាំង៣នោះ ពុំទាន់ បានគាស់ នៅឡើយ ។ មានផ្ទះចំនួន ៣ខ្នង ដែលត្រូវបានពួកខ្មែរក្រហមយកមកប្រើធ្វើជាមន្ទីរឃុំឃាំង និងសំរាប់ពួកកម្មាភិបាលសន្តិសុខរស់នៅ ។

សាក្សីម្នាក់បានរាយការណ៍ថា ពួកខ្មែរក្រហមបានដឹកប្រជាជនតាមទូកមកពីខាងលើ នៃទន្លេមេគង្គមកសម្លាប់នៅទីនេះ ។ សាក្សីជាជនជាតិចាម ២នាក់ បានមានប្រសាសន៍ថា ស្ពានទាំងអស់ដែលឆ្លងកាត់មកកាន់ទីនេះត្រូវបានកាត់ផ្តាច់ លើកលែងតែស្ពានមួយគត់សំរាប់ឆ្លងកាត់ក្នុងភូមិ ។ គ្មានប្រជាជនណាម្នាក់ត្រូវបានអនុញ្ញាតិអោយឆ្លងកាត់ក្នុងតំបន់ហាមឃាត់នេះទេ ។

ពួកខ្មែរក្រហមបានចាក់មេក្រូបំពងសំលេងពីម៉ោង ៦ល្ងាច ដល់ម៉ោង ៩យប់ ដើម្បីបន្លប់សំរែកជនរងគ្រោះ ដែលត្រូវពួកវាសម្លាប់ ។ សាក្សីបានបញ្ជាក់ទៀតថា ជនរងគ្រោះត្រូវបានសម្លាប់ដោយត្បូងចបវាយក្បាលពីខាងក្រោយ ចំណែកកូនក្មេងត្រូវបានពួកវាចាប់ជើងបោកក្បាលទៅនឹងដើមឈើ ។

ក្នុងតំបន់នេះប្តីប្រពន្ធត្រូវបានពួកខ្មែរក្រហម បំបែកអោយនៅផ្សេងពីគ្នា ដោយប្រាប់ថាអោយទៅធ្វើការនៅតំបន់ផ្សេងងាយស្រួលរស់នៅជាង ចំណែកប្រពន្ធ និងកូនត្រូវបានបញ្ជូនអោយទៅរស់នៅក្នុងភូមិចាមផ្សេងទៀត ។

ព្រះវិហារ និងសាលារៀន របស់ជនជាតិចាម ក្នុងឃុំទ្រា ត្រូវបានសាងសង់ឡើងវិញ ដោយមានការឧបត្ថម្ភពីរដ្ឋាភិបាលម៉ាឡេស៊ី ។

ទីតាំងប្រល័យពូជសាសន៍

កោះផល ភូមិកោះផល ឃុំប៊ឺស១ ស្រុកក្រូចឆ្មារ

ភូមិកោះផល គ្រាន់តែបានពិពណ៌នា នូវការសម្លាប់មួយក្នុងតំបន់នោះ នាសម័យ **ប៉ុល ពត** ប៉ុណ្ណោះ ។ រណ្តៅសាកសព ចំនួន ៤៩ ត្រូវបានបង្ហាញអោយឃើញរណ្តៅនីមួយៗមានទំហំ ២ម៉ែត្រ គុណនឹង ៤ម៉ែត្រ ដែលស្ថិតនៅជិតភូមិក្នុងព្រៃឫស្សី មានរណ្តៅតែ ២ប៉ុណ្ណោះ ដែលត្រូវបានគាស់យកសាកសព សាក្សីបានបំភ្លឺថា មន្ទីរឃុំឃាំងរយៈពេលខ្លីមួយ ដែលបានសង់ឡើងក្នុងសម័យ **ប៉ុល ពត** ក្នុងចំណោម អាគារទាំង៣ មកទល់បច្ចុប្បន្ននេះ នៅសល់តែអាគារមួយប៉ុណ្ណោះ អាគារ ២ខ្នងដទៃទៀត សង់ឡើង ដើម្បីផ្ទុកសំភារៈ និងជាបន្ទាយយោធា ។

អ្នកទោសទាំងអស់ត្រូវបានពួកខ្មែរក្រហមនាំមកពីត្រើយម្ខាង ទន្លេមេគង្គ និងពីខាងលើខ្សែទឹក (ក្រចេះ?) ហើយត្រូវបានដាក់ក្នុងមន្ទីរឃុំឃាំងមួយយប់ បន្ទាប់មកយកទៅកាន់រណ្តៅព្រៃឫស្សី ដើម្បីសម្លាប់ ។

សាក្សីដែលជាអ្នកនេសាទត្រី ដែលបានរស់នៅក្នុងតំបន់នោះ បានរាយការណ៍បន្តទៀតថា គាត់បានឮសម្រែករបស់អ្នកទោស នៅពេលយប់ ក្នុងខណៈដែលគាត់កំពុងតែនេសាទត្រី ហើយគាត់បានឃើញទូកជាច្រើនដែលផ្ទុកទៅដោយជនរងគ្រោះ ឆ្ពោះមកកាន់មន្ទីរឃុំឃាំងជារៀងរាល់ថ្ងៃ ។ សាក្សីគឺជាអ្នកនេសាទត្រីនៅទីនោះ ក្នុងរយៈពេលតែ៣ខែ នារដូវប្រាំង ក្នុងឆ្នាំ១៩៧៧ ។ យោងតាមការសន្និដ្ឋាន ចំនួនមនុស្សស្លាប់នៅទីនោះប្រហែលពី ៥១០.០០០ ហើយភាគច្រើនជាជនជាតិចាម ។

ទីតាំងប្រល័យពូជសាសន៍

វត្តស្ទឹងត្រង់ ភូមិព្រៃបារាំង ឃុំព្រែកកោះ ស្រុកស្ទឹងត្រង់

យើងត្រូវបានជូនដំណើរទៅកាន់ក្រោយវត្ត ហើយត្រូវបានបង្ហាញអោយឃើញសារមន្ទីរបាក់បែកមួយ ដែលសង់អំពីឈើ បំណែកឈើបាក់បែកបានដួលរលំលើក្បាល និងឆ្អឹងសាកសពរាប់រយ ហើយព្រៃស្បាតបានដុះគ្របដណ្តប់ពីលើពំនូកឆ្អឹងនោះទៀតផង ។

នៅជិតនោះដែរ មានរណ្តៅសាកសពជាង ២០រណ្តៅ និងនៅមានសេសសល់បំណែកឆ្អឹង និងចំណែកខោអាវរបស់សាកសពនៅលើដីផងដែរ ។ លោកអភិបាលស្រុកបានមានប្រសាសន៍ថានៅមានរណ្តៅសាកសពធំៗចំនួន ៧ទៀត នៅចម្ងាយ ១គីឡូម៉ែត្រ ពីទីនេះ ។ វិហារក្នុងវត្តស្ទឹងត្រង់ប្រហែលជាត្រូវបានប្រើធ្វើជាមន្ទីរឃុំឃាំងសំរាប់អ្នកទោស ដែលត្រូវបានសម្លាប់ នៅទីតាំងប្រល័យពូជសាសន៍

ក្រោយវត្តនេះ តែសាក្សីម្នាក់ដែលបានរួចខ្លួននៅពេលដែល ពួកខ្មែរក្រហមយកគាត់មកសម្លាប់នៅទីនេះ តែនៅពេលនេះ គាត់ពុំបាននៅនិយាយប្រាប់យើងបាន ។

ថ្ងៃព្រហស្បតិ៍ ទី១៩ ខែតុលា

ការប្រជុំមួយត្រូវរៀបចំឡើងនៅម៉ោង៧:៣០នាទី ព្រឹក ដោយប្រធានមន្ទីរធម្មការ និងសាសនា **ខួន ទាវ៉ន់ពន្លី** នៅការិយាល័យរបស់គាត់ផ្ទាល់ ស្តីអំពីការចុះត្រួតពិនិត្យទីតាំងមួយចំនួននៅស្រុកកំពង់សៀម ។ ក្នុងពេលនោះយើងក៏បានធ្វើការសំរេចចិត្តចុងក្រោយក្នុងការចុះទីតាំងប្រល័យពូជសាសន៍ នៅថ្ងៃទី២ របស់យើង ។

អំពីសារមន្ទីរ

វត្តនគរ ភូមិអំពិលលើ ឃុំអំពិល ស្រុកកំពង់សៀម

វត្តនេះមានទីតាំងនៅជិតផ្លូវជាតិលេខ៧ ពីកំពង់ចាមទៅភ្នំពេញ ហើយនៅមិនឆ្ងាយប៉ុន្មានពីទីរួមខេត្តកំពង់ចាមទេ ។ នៅក្នុងបរិវេណវត្តមានប្រាសាទបុរាណមួយសង់ឡើងផ្ទាល់ដី ដែលមានបែបផែនដូចជាប្រាសាទអង្គរដែរ ។ នៅក្នុងវត្តមានសារមន្ទីរ ២កន្លែង ដែលបានតំកល់ទុកឆ្អឹងសាកសព ហើយឆ្អឹងសាកសពទាំងនោះមួយចំនួន ត្រូវបាននាំមកពីរណ្តៅសាកសពវត្តភ្នំប្រុស ដែលមានចម្ងាយ ៤គីឡូម៉ែត្រពីវត្ត តាមបណ្តោយផ្លូវជាតិដដែលនោះ ឆ្ពោះទៅក្រុងភ្នំពេញ ។ សារមន្ទីរមួយត្រូវបានតម្កល់ឆ្អឹងសាកសពជាបណ្តោះអាសន្នក្នុងផ្នូរធ្វើពីបេតុង រីឯមួយទៀតនៅក្នុងចេតីយ៍ទុកសំរាប់ធ្វើពិធីបុណ្យរំលឹក ។

សារមន្ទីរទាំងនេះមានចំនួនសាកសព ជាង ១០០០នាក់ ។

ទីតាំងប្រល័យពូជសាសន៍

វត្តភ្នំប្រុស ភូមិត្រពាំងចារ ឃុំក្រឡ ស្រុកកំពង់សៀម

ចម្ងាយ៤គីឡូម៉ែត្របន្តទៅមុខទៀត តាមបណ្តោយផ្លូវជាតិលេខ៧ ឆ្ពោះទៅកាន់ទីក្រុងភ្នំពេញ ។

វត្តភ្នំប្រុស ជាវត្តមួយដ៏ល្អប្រណិត ដែលត្រូវបានសង់ឡើងកំពូលនៃកូនភ្នំមួយ ដាច់ស្រឡះពីភូមិប្រជាជន ។ យើងអាចមើលឃើញយ៉ាងច្បាស់ពីផ្លូវជាតិលេខ៧ ហើយនៅជិតនោះដែរមានវត្តមួយទៀតដែលមានទ្រង់ទ្រាយដូចគ្នាបេះបិទ គឺវត្តភ្នំស្រី ។ វត្តភ្នំប្រុស ត្រូវបានពួកខ្មែរក្រហមប្រើប្រាស់ធ្វើជាមន្ទីរឃុំឃាំង ហើយនៅពីខាងជើងវត្តភ្នំប្រុស ក្នុងចន្លោះវត្តទាំងពីរ មានរណ្តៅសាកសពធំៗចំនួន ៤៧រណ្តៅ ហើយនិងរណ្តៅតូចៗជាច្រើនទៀត ។ ទីតាំងនេះ បើមិនមែនជាគុកតំបន់ ក៏ជាភូមិភាគតាមការសន្និដ្ឋានមានចំនួនមនុស្សជាង ១០.០០០នាក់ ដែលត្រូវបានយកមកសម្លាប់នៅទីនេះ ។ រណ្តៅសាកសពភាគច្រើន

ត្រូវបានគាស់បំផ្លាញ ហើយឆ្អឹងសាកសពត្រូវបានរាយប៉ាយ ។ មានឆ្អឹងសាកសពមួយចំនួនត្រូវបានតំកល់ទុកក្នុងអាគារចាស់មួយ ដែលពីមុនជាផ្ទះបាយរបស់ព្រះសង្ឃ និងយាយជីតាំងសមាធិ តែដោយមានការជ្រៀតជ្រែកពីអ្នកដែលទៅមើល ឆ្អឹងមួយចំនួនធំ ក៏ត្រូវបានដឹកជញ្ជូនទៅកាន់វត្តនគរ ។

សាក្សីម្នាក់បានចង្អុលបង្ហាញដើមឈើមួយដើម ជិតរណ្តៅសាកសពដែលពួកខ្មែរក្រហមយកកូនក្មេងមកបោកសម្លាប់ ។ ក្រោយថ្ងៃរំដោះគាត់បានឃើញមានខួរ ឈាម និងសក់នៅជាប់សំបកដើមឈើ ។

សាក្សីឈ្មោះ **ខុង សុផាលី** បានរាយការណ៍ថា បងស្រីបានឃើញម្តាយរបស់គាត់ត្រូវបានពួកពេទ្យខ្មែរក្រហមចាក់ថ្នាំសម្លាប់នៅក្នុងមន្ទីរពេទ្យ ដែលនៅជិតវត្តភ្នំប្រុស ក្នុងពេលជាមួយនោះដែរ រូបបងស្រីផ្ទាល់បានសំរាកក្នុងមន្ទីរពេទ្យនោះដែរ ។

បងស្រីបានរត់គេចចេញពីមន្ទីរពេទ្យនៅពេលយប់ជាមួយប្អូនប្រុសពៅរបស់គាត់ មានសន្តិសុខម្នាក់បានដេញតាមចាប់គាត់ តែសំណាងល្អដោយមានខ្មែរក្រហមម្នាក់ ដែលជាប្រធានជនពិការយាមសាកសពដែលមានចិត្តសប្បុរសជួយគាត់ ដោយយកគាត់ទៅលាក់ទុកនៅលើដំបូលវិហារវត្តភ្នំប្រុស ចំនួន៣ថ្ងៃ ក្រោយមកប្រធានអ្នកយាមសាកសពឈ្មោះសមមិត្ត **ជឿន** នោះបានចាត់ចែងបញ្ជូនគាត់គេចទៅនៅជនបទតាមរថយន្តដឹកទំនិញដោយមានសមមិត្ត **អង់ គីមអេង** ជាអ្នកបើកបរ ដែលបច្ចុប្បន្នត្រូវជាប្តីរបស់គាត់ ។

ប្អូនប្រុស បងស្រី ២នាក់ និងឪពុកម្តាយរបស់គាត់ត្រូវបានសម្លាប់ដោយពួកខ្មែរក្រហម ។ គាត់បាននិយាយប្រាប់យើងដោយខ្សឹបខ្សួល ។ ប្រធានយាមសាកសពឈ្មោះ **ជឿន** ដែលបានជួយសង្គ្រោះជីវិតគាត់ត្រូវបានស្លាប់ដោយចូលក្នុងកង់រថក្រោះរបស់កងទ័ពវៀតណាមកំពង់បើក ទាំងដៃទាំងពីរជាប់ចំណងទៅក្រោយ បន្ទាប់ពីថ្ងៃរំដោះ ។

<u>សេចក្តីសន្និដ្ឋាន</u>

ការចុះពិនិត្យទីតាំងរបស់យើងនៅខេត្តកំពង់ចាម ត្រូវបានទទួលជោគជ័យ ពីព្រោះមានចំណុចសំខាន់ ២យ៉ាង មួយគឺយើងបានឃើញភស្តុតាងរណ្តៅសាកសព របស់ប្រជាជនចាម នៅស្រុកក្រូចឆ្មារ ហើយភស្តុតាងមួយទៀត គឺនៅទីតាំងប្រល័យពូជសាសន៍ និងមន្ទីរឃុំឃាំងវត្តភ្នំប្រុស និងវត្តស្ទឹងត្រង់ ។

ទំហំ និងវិសាលភាព នៃរណ្តៅសាកសពនៅវត្តភ្នំប្រុស អាចបញ្ជាក់បានថាជាការសម្លាប់ដ៏ធំមួយ ក្នុងតំបន់ជុំវិញខេត្តកំពង់ចាម ។

ថ្ងៃអង្គារ៍ ទី២០ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ១៩៩៦

ចំពោះការវិលត្រឡប់របស់ក្រុមផែនទី មកកាន់ខេត្តកំពង់ចាម ចំពេលដែលត្រូវប្រឈមមុខចំពោះរដូវប្រាំង នៅក្នុងខេត្តនោះដែរ ។

ដំបូងយើងបានធ្វើការទំនាក់ទំនងជាមួយលោក **ខួន វ៉ាន់ពន្លឺ** ជាប្រធានមន្ទីរធម្មការ និងសាសនា ។ នៅពេលនោះគាត់បានផ្តល់ពតិមានទៅកាន់សាលាស្រុកកងមាស ដើម្បីអោយការិយាល័យស្រុកនោះដឹងជាមុនថា យើងនឹងមកដល់ទីនោះនៅថ្ងៃរសៀលនោះ ដើម្បីពិនិត្យទីតាំង ។

យើងត្រូវបានជូនដំណើរក្នុងការចុះពិនិត្យរបស់យើង ដោយលោក **និន ស៊ីណាត** ជាប្រធានការិយាល័យធម្មការ និងសាសនាខេត្ត ។

បន្ទាប់ពីបានធ្វើដំណើរចម្ងាយ ៣០គីឡូម៉ែត្រ ប៉ែកខាងលិច ទីរួមខេត្តកំពង់ចាម តាមបណ្តោយផ្លូវជាតិលេខ ៧ មក យើងក៏បានបត់មកទិសខាងត្បូង ហើយបើកបរអស់ចម្ងាយ ១៥គីឡូម៉ែត្រ ឆ្ពោះទៅកាន់ទន្លេមេគង្គ ដែលជាទីតាំងរបស់សាលាស្រុកកងមាស ។ នៅទីនោះយើងបានជួប អនុអភិបាលស្រុក គឺ លោក **អ៊ុំ វណ្ណថា** ដែលជាអ្នកប្រគល់ឯកសារចងក្រងអោយយើង ហើយថែមទាំងបានបោះត្រាលើ ឯកសារ ដែលស្តីអំពីបញ្ជីរាយនាមនូវទីតាំងប្រល័យពូជសាសន៍ទាំងអស់ដែលមាននៅក្នុងស្រុក ដែលត្រូវ បានចងក្រងឡើង កាលពីព្រឹកនោះ ។ បន្ទាប់មកយើងក៏បានជ្រើសរើសយកទីតាំងធំបំផុតពីកន្លែង ដើម្បី ចុះពិនិត្យនៅថ្ងៃរសៀលនោះ ។

ទីតាំងស្រុកកងមាស

វត្តអូរត្រកួន ឃុំពាមជីកង

វត្តនេះ និងសាលារៀន ដែលនៅជិតនោះដែរ ត្រូវបានប្រើធ្វើជាមន្ទីរឃុំឃាំងដ៏សំខាន់របស់ស្រុកនាឆ្នាំ១៩៧៤-៧៨ ។ មុនដំបូងជនរងគ្រោះដែលជាទាហានរបស់ **លន់ ណុល** ដែលត្រូវបានដាក់ក្នុងមន្ទីរឃុំឃាំង និងសម្លាប់នៅទីនោះ ហើយបន្ទាប់មកគឺជាប្រជាជនថ្មីដែលត្រូវបានជំលៀសពីទីក្រុងភ្នំពេញមកកាន់ស្រុកកងមាស ។

ជនរងគ្រោះទាំងអស់ ដែលត្រូវបានសម្លាប់នៅឯរណ្តៅសាកសពដែលនៅក្បែរវត្តនោះ គឺត្រូវបានពួកវានាំមកតាមទូក និងតាមរទេះសេះ ។

យោងតាមការបញ្ជាក់នៅក្នុងឯកសារដែលទទួលបានពីសាលាស្រុក ឃើញថាមានរណ្តៅសាកសព ចំនួន ៤៦៧ ហើយតាមការប៉ាន់ស្មាននូវចំនួនជនរងគ្រោះដែលបានសម្លាប់នៅទីនោះ គឺមានចំនួន ៣២.៦៩០ ។ រណ្តៅសាកសពទាំងនេះ មួយចំនួនត្រូវបានគាស់រួចហើយឆ្អឹងសាកសពទាំងនោះត្រូវបាន ទុកនៅក្នុងវិមានសព ក្នុងវត្តនោះ ។

វត្តនិគ្រោធ   គងមាស   ០៣០៧០៤/៥

វត្តនេះត្រូវបានប្រើធ្វើជាមន្ទីរឃុំឃាំងតាំងពីឆ្នាំ១៩៧០ ប្រជាជនថ្មីត្រូវបានសុំអោយមកកាន់វត្ត ដើម្បីទទួលម្ហូបអាហារ ដោយពួកខ្មែរក្រហម ហើយបន្ទាប់មកត្រូវបានដាក់ក្នុងបន្ទប់ឃុំឃាំង ព្រមទាំងត្រូវបានសម្លាប់ទៀតផង ។ វត្តនេះ គឺជាមន្ទីរឃុំឃាំងតំបន់ ក្នុងតំបន់ ៤១ ហើយត្រូវបានប្រើតាំងពីឆ្នាំ ១៩៧៥-៧៦ នៅពេលត្រូវបានផ្លាស់ប្តូរកន្លែងទៅកាន់វត្តអូរត្រកួន ។

ព្រះសង្ឃដែលគង់នៅវត្តនោះ បានរាយការណ៍ថា បានឃើញឈ្មោះជាច្រើនដែលសរសេរដោយឈាមនៅលើជញ្ជាំងវិហារ ក្នុងវត្តនោះ តែឥឡូវឈ្មោះទាំងនោះត្រូវបានលាបពណ៌ពីលើ លើកលែងតែឈ្មោះមួយនៅក្នុងតារាង (គុំ នី លេខ៣) ។ ចំនួនរណ្តៅសាកសពដែលបានផ្តល់ពីរបាយការណ៍របស់ស្រុក បានអោយដឹងថាមាន ១៨៦រណ្តៅ ហើយចំនួនជនរងគ្រោះដែលបានប៉ាន់ស្មាន មានចំនួន ១១.១៦០ ដែល ត្រូវបានសម្លាប់នៅទីតាំងនេះ ។

ថ្ងៃពុធ ទី២១ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ១៩៩៦

នៅព្រឹកព្រលឹមថ្ងៃបន្ទាប់យើងបានឆ្លងសាឡាង កាត់តាមទន្លេមេគង្គពីទីរួមខេត្តកំពង់ចាមទៅកាន់ទន្លេបិទ ។ កំពង់ផែ ដែលឆ្ពោះទៅទិសបូពិ នៃទន្លេគឺជាស្រុកត្បូងឃ្មុំ ។ យើងត្រូវបានជូនដំណើរដោយលោក **និត ស៊ីណាត** និងប៉ូលីសការពារមកពីសាលាខេត្តម្នាក់ ។

ស្រុកត្បូងឃ្មុំ

ចំការស្វាយ

មន្ទីរឃុំឃាំង និងរណ្តៅសាកសព គឺមានទីតាំងនៅប៉ែកខាងជើងនៃឃុំសូង ហើយដែលជាមន្ទីរឃុំឃាំងដែលមានរណ្តៅសំរាប់សួរចំលើយ នៅទីនោះផង ។ មន្ទីរឃុំឃាំងត្រូវបានសង់ឡើងពីឈើ និងស្លឹកត្នោត ហើយមានអណ្តូងជ្រៅ៧ពីរកន្លែង និងរណ្តៅសាកសព ១៥រណ្តៅ ដែលត្រូវបានប្រើធ្វើជាកន្លែងសម្លាប់ និងកប់សាកសពនៅជិតមន្ទីរឃុំឃាំងនោះ ។ ជនរងគ្រោះទាំងអស់គឺជាទាហានរបស់ **លន់ ណុល** និងប្រជាជនថ្មី មន្ទីរឃុំឃាំងនេះចាប់ដំណើរការពីឆ្នាំ១៩៧៦-៧៧ ហើយនៅឆ្នាំ១៩៧៨ យោធារបស់ **សោ គឹម** ក៏ត្រូវបានសម្លាប់នៅទីនេះដែរ បន្ទាប់ពីការស្លាប់របស់ **សោ គឹម** ។

សាក្សីម្នាក់ឈ្មោះ **ពឹង សឿន** ដែលជាអ្នកបានឃើញការសម្លាប់នៅទីនេះ បានរាយការណ៍ថាជនរងគ្រោះទាំងឡាយនោះត្រូវបានពួកវានាំមកដោយរទេះគោ មកកាន់មន្ទីរឃុំឃាំងនេះ

ហើយបន្ទាប់ មកត្រូវពួកវាដោះសំលៀកបំពាក់ចេញ ។ ជនរងគ្រោះទាំងអស់ត្រូវបានចងមុខ ហើយសម្លាប់ដោយវាយ កញ្ចឹងកនឹងពូថៅ ឬ ចាក់នឹងចំពុះទុង ។

វត្តវិហារធន្ទឹម ស្រុកត្បូងឃ្មុំ ០៣១៦០៣

វិមានសព ដែលនៅក្នុងវត្តនេះ មានតម្កល់អដ្ឋិធាតុ ដែលត្រូវបានគាស់ពីរណ្តៅសាកសពនៅទីតាំងចំការស្វាយ និងទីតាំងចំការម្នាស់ ។ នៅទីនេះយើងបានសំភាសន៍សាក្សីម្នាក់ដែលធ្លាប់បានឃើញសាកសពរបស់ **សោ គឹម** គាត់ឈ្មោះ **ទាំ ផា** ក្រោយពេលដែលសាកសពនោះត្រូវបានគេនាំមកកាន់ឃុំសួង ដោយរថក្រោះនៅក្នុងឆ្នាំ១៩៧៨ ។ គាត់បានរាយការណ៍ថា សាកសពត្រូវបានគេដាក់តាំងនៅ ក្នុងហិបឈើចំហរមួយ នៅក្នុងផ្សារ ដែលមានដាក់ទឹកកកផង ហើយបន្ទាប់មក សាកសពនេះ ត្រូវបាននាំ យកទៅភ្នំពេញ ។ គាត់មានប្រសាសន៍បន្តទៀតថា ប្រជាជនមានទឹកមុខស្រពោន បន្ទាប់ពីបានឃើញ សាកសព ហើយមានការភ័យខ្លាចទៀតផង ។

យើងត្រូវបង្ហាញអោយឃើញផ្ទះ ដែល **សោ គឹម** ធ្លាប់ស្នាក់នៅ និងមន្ទីរស្រុករបស់គាត់នៅក្នុងឃុំសួង ។

សាលារៀនសួង ស្រុកត្បូងឃ្មុំ ០៣១៦០៤

វិទ្យាល័យសួង ត្រូវបានខ្មែរក្រហមប្រើធ្វើជាមន្ទីរឃុំឃាំង ពីឆ្នាំ១៩៧៥-១៩៧៧ ។ យើងបានសំភាសន៍សាក្សីម្នាក់ឈ្មោះ **ឡយ សុខ** ដែលធ្លាប់ជាអ្នកទោសនៅទីនេះ ហើយបន្ទាប់មកត្រូវបានដោះលែង ។ សរុបលើការចាប់អារម្មណ៍ដែលបានសំរេចពីការធ្វើសំភាសន៍នៅសួង ហាក់ដូចជាការបញ្ជាក់នូវចំណាប់អារម្មណ៍ថា **សោ គឹម** បានការពារប្រជាជននៅក្នុងតំបន់នេះ ពីការដែលមិនប្រែប្រួល ហើយនិងភាពគ្មានមេត្តា ដែលធ្លាប់មាននៅទីដទៃទៀត ហើយចំពោះចំនួននៃការសម្លាប់ វាហាក់ដូចជាមានចំនួនតិចជាង នៅទីនោះមកទល់នឹងការស្លាប់របស់គាត់ ។

ចំការម្នាស់ ស្រុកត្បូងឃ្មុំ ០៣១៦០៥

ទីតាំងរណ្តៅសាកសពនេះមានអណ្តូងពីរ ដែលនៅជាយនៃបរិវេណចំការកៅស៊ូ ដែលមានចម្ងាយ ៥គីឡូម៉ែត្រ ប៉ែកខាងជើងនៃសាលាស្រុក(សួង) សាក្សីម្នាក់បានរាយការណ៍ថា គាត់បានឃើញជនជាតិភាគតិច ដែលអតីតជាទាហានរបស់ **លន់ ណុល** រាប់រយនាក់ ត្រូវបាននាំមកកាន់ទីតាំងនេះ ដោយរទេះសេះ ក្នុងឆ្នាំ១៩៧៦ ហើយជាកន្លែងដែលពួកគេត្រូវបានសម្លាប់ នឹងបោះសាកសពរបស់ពួកគេចូលក្នុងអណ្តូងដីសែនជ្រៅ ដែលសព្វថ្ងៃអណ្តូងទាំងនោះ នៅមានរូបភាពនៅឡើយ ។

កាផា (ល្អីដែលពួកជនជាតិភាគតិចតែងតែប្រើស្ពាយពីក្រោយខ្នង សំរាប់ដាក់ឥវ៉ាន់) និងកាំបិត ព្រមទាំងឧបករណ៍ផ្សេងៗ ត្រូវបានទុកក្នុងផ្ទះមួយជិតនេះ ដែលជាកន្លែងដែលពួកគេបានឃើញ បន្ទាប់ពីថ្ងៃរំដោះ ។

ត្បូងឃ្មុំ **ស្រុកត្បូងឃ្មុំ** **០៣១៦០៥**

ទីតាំងសម្លាប់មនុស្ស និងរណ្តៅសាកសពដ៏ធំនេះ គឺស្ថិតនៅជិតស្ពាន ដែលតភ្ជាប់ពីផ្លូវលំ ទៅផ្លូវជាតិលេខ៧ ដែលមានចម្ងាយ ១០គីឡូម៉ែត្រ ពីកំពង់ចម្លងសាឡាង ទន្លេបិទ ដែលឆ្ពោះទៅកាន់សួង ហើយក៏ជាភាគខាងកើតនៃស្រុករបស់ខេត្តកំពង់ចាម ។

ទីតាំងនេះ គឺស្ថិតនៅក្នុងទីវាលដែលមានដីក្រហែងក្រហួង ចំពីខាងក្រោយ " រោងចក្រជប៉ុន " ដែលខ្មែរក្រហមយកមកប្រើប្រាស់ធ្វើជាឃ្លាំងសំភារៈ តែបច្ចុប្បន្នរោងចក្រនោះត្រូវបានបាក់បែកជិតអស់ហើយ ។ ទីតាំងនេះជាទីតាំងសំខាន់មួយដែរ ពីព្រោះទំហំនៃរណ្តៅ និងប្រភេទនៃជនរងគ្រោះ ដែលត្រូវបានសម្លាប់នៅទីនេះ យោងតាមសេចក្តីរាយការណ៍របស់សាក្សីទុកជាសក្ខីភាពដូចខាងក្រោម ។ ទីតាំងនេះត្រូវបានចាប់អនុវត្តពីឆ្នាំ១៩៧៥ ដល់ ឆ្នាំ១៩៧៨ ហើយជនរងគ្រោះ ដំបូងគឺជាទាហាន **លន់ ណុល** បន្ទាប់មកប្រជាជនថ្មី (១៧ មេសា) ដែលត្រូវបាននាំមកពីស្រុកត្បូងឃ្មុំ ហើយចុងបញ្ចប់នៃការសម្លាប់ នៅឆ្នាំ១៩៧៨ គឺជាក្រុមគ្រួសារនៃទាហានរបស់ **សោ ភឹម** ។ នៅឆ្នាំ១៩៧៨នេះ ត្រាក់ទ័រចូកដី ត្រូវបានទុកជាប្រចាំនៅក្នុងទីតាំងនេះ ដើម្បីប្រើសំរាប់ជីករណ្តៅសាកសព ហើយនឹងលប់វិញ នៅពេល ដែលសម្លាប់រួច ។ រណ្តៅសាកសពមួយចំនួនត្រូវបានគាស់រួចនៅឆ្នាំ១៩៨២ ដែលមានទំហំ ១០ម៉ែត្រ គុណនឹង ៤ម៉ែត្រ ជំរៅ ២ម៉ែត្រ រណ្តៅធំៗ ត្រូវបានកប់សាកសព ជាង ១០០នាក់ ក្នុង១រណ្តៅៗ ។

សាក្សីឈ្មោះ **មិន ខួន** ជាប្រជាជនមូលដ្ឋាន បច្ចុប្បន្នជាប្រធានឃុំជីរោ២ ។ គាត់បានឃើញដោយផ្ទាល់ភ្នែកនូវការសម្លាប់ ពេលដែលគាត់បានមកឃ្វាលគោនៅទីនោះ ។ នៅឆ្នាំ១៩៧៨ គាត់បានឃើញរថយន្ត ២គ្រឿង ម៉ាក ៥០០ បានមកកាន់ទីតាំងនេះ ដោយមានផ្ទុកជនរងគ្រោះពី ៤០-៥០នាក់ក្នុងរថយន្តនីមួយៗ ភាគច្រើនគឺជាស្ត្រី និងកូនក្មេង ។ ជនរងគ្រោះទាំងអស់ត្រូវបានសម្លាប់ដោយវាយកញ្ចឹងក និងចាក់ដោយចំពុះទុងចំពោះ ។ គាត់បានបញ្ជាក់ថា ខ្មែរក្រហមប្រើចំពុះទុងដើម្បីសម្លាប់ បើសិន ជាជនរងគ្រោះនោះបានព្យាយាមតដៃវិញ ។ ចំណែកកូនក្មេងតូចត្រូវបានសម្លាប់ដោយបោះឡើងលើ ហើយវាយនឹងដំបងទម្លាក់ក្នុងរណ្តៅ ឬ ក៏គ្រវែងនឹងចុងចំពុះទុង ។

គាត់បានរាយការណ៍បន្តទៀតថា ខ្មែរក្រហមបានស្រាវជ្រាវរកក្រុមគ្រួសារ សាច់ញាតិ របស់មន្ត្រី **ម៉ុល ពត** ទាំងអស់ ដែលបានក្បត់នឹងអង្គការ (យោធារបស់ **សោ ភឹម**) ហើយបានយកទៅសម្លាប់ ទាំងគ្រួសារ។ ។

សាក្សី **សៀម សឿន** (ស្រី) បានរស់នៅក្នុងឃុំនោះដែរ បានរាយការណ៍ថា ក្រុមគ្រួសាររបស់គាត់ ៦នាក់ ត្រូវបានខ្មែរក្រហមនាំយកមកសម្លាប់នៅក្នុងទីតាំងនេះដែរ ។ ដំបូងខ្មែរក្រហមមកហៅគ្រួសាររបស់គាត់ទៅកាន់វត្ត ។ នៅពេលល្ងាចមួយនោះ ពួកជនរងគ្រោះទាំងអស់ ដែលជាអតីតយោធាពិការរបស់ **ម៉ុល ពត** ត្រូវបានដឹកតាមរថយន្ត ដោយមានយោធាខ្មែរក្រហមការពារ ទៅកាន់ទីតាំងនោះ ហើយពួកគេទាំងអស់ពុំដែលឃើញបានត្រឡប់មកវិញទេ ។

ថ្ងៃព្រហស្បត៍ ទី២២ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ១៩៩៦

នៅព្រឹកថ្ងៃព្រហស្បត៍ យើងបានធ្វើដំណើរឆ្ពោះទៅកាន់ស្រុកជើងព្រៃ នៅទិសខាងលិចតាមបណ្តោយផ្លូវជាតិលេខ៧ ដែលបានជូនដំណើរដោយលោក **និន ស៊ីណាត** មកពីការិយាល័យធម្មការ និង សាសនា ។ នៅទីនោះយើងបានជួបប្រធានស្រុក និងបុគ្គលិកខ្លះរបស់គាត់ ។ ក្រោយពេលដែលបានជ្រើសរើសទីតាំងដើម្បីចុះពិនិត្យរួចមក យើងក៏បានធ្វើដំណើរចេញទៅ ដោយមានលោក **ថេក គួន** មកពីការិយាល័យធម្មការ និងសាសនា ស្រុក និងលោក **អ៊ូច អិម** មកពីការិយាល័យវប្បធម៌ និងសិល្បៈ រួមដំណើរផង ។

វត្តស្គន់ ស្រុកជើងព្រៃ ០៣០៣០១/២

ចេតិយ៍មួយថ្មីយ៉ាងស្អាត ដែលបានសង់ឡើងនៅក្នុងវត្តនេះ ដើម្បីធ្វើជាវិមានរំលឹក ចំពោះជនរងគ្រោះ ដែលត្រូវបានសម្លាប់នៅទីវាលពិឃាត ដែលនៅជិតនេះ ដែលត្រូវបានចំណាយលើការសាងសង់ដោយក្រុមសាច់ញាតិរបស់សាកសព ។ មានតែឆ្អឹងភ្លៅប៉ុណ្ណោះ ដែលត្រូវបានរៀបដាក់ជាជុង ជាធ្នឹម មានបែបបទជាបួនជ្រុង ទំហំ ២ម៉ែត្រ បួនជ្រុង ដែលអាចបញ្ជាក់បានថា មានចំនួនជាច្រើនពាន់ជនរងគ្រោះ ។

ចម្ងាយប្រហែល ៥០០ម៉ែត្រ ខាងលិចវត្ត គឺជាវាលសម្លាប់មនុស្សដ៏ធំមួយ ដែលមានរណ្តៅសាកសពជាច្រើន តែឥឡូវប្រែក្លាយទៅជាចំការដំណាំហូបផ្លែ គឺត្រូវបានដាំដើមស្វាយចន្ទី ។ រណ្តៅសាកសពទាំងឡាយនោះ មានទំហំ ២ម៉ែត្រការ៉េ ហើយយើងបានរាប់ឃើញថា មានចំនួនជាង៤០០រណ្តៅ ។ រណ្តៅជាច្រើនត្រូវគាស់រួចហើយ ហើយរណ្តៅនីមួយៗមានចំណុះពី ១៥ ទៅ ២០ជនរងគ្រោះ ។ បើគិតជារួម

ឃើញថា មានចំនួនជាង ៥.០០០ ជនរងគ្រោះ ដែលត្រូវបានសំលាប់នៅទីតាំងនេះ ឆ្អឹងនៃបំណែកក្រណាត់ ខោ អាវ របស់សាកសព នៅមានសេសសល់ខ្លះជុំវិញរណ្តៅសាកសព ។

សាក្សី **ខិត ខឿន** ជាប្រជាជនមូលដ្ឋាន ដែលរស់នៅក្នុងភូមិនោះដែរ គាត់បានឃើញដោយផ្ទាល់ភ្នែកនូវការសម្លាប់របស់ខ្មែរក្រហមទៅលើជនរងគ្រោះចំនួន ៣ ឬ ៤ដង នៅឆ្នាំ១៩៧៧ នៅពេលដែលគាត់ត្រូវបានពួកវាប្រើឱ្យមកកាប់ឬស្សីធ្វើបង្គោងឡើងត្នោត គាត់បានរាយការណ៍ថា ជនរងគ្រោះភាគច្រើនជាប្រជាជនថ្មី មានបុរស ស្ត្រី និងកូនក្មេង ពួកគេត្រូវបាននាំយកមកកាន់ផ្ទះសន្តិសុខតាមរថយន្តបន្ទាប់មក ជនរងគ្រោះទាំងអស់ត្រូវបានខ្មែរក្រហមដោះសំលៀកបំពាក់ចេញ ទុកតែខោខ្លី រួចបណ្តើរយកទៅកាន់រណ្តៅសាកសព ។ សំលៀកបំពាក់របស់ជនរងគ្រោះគរដូចដំបូក នៅក្បែរផ្ទះនោះ ។ ជនរងគ្រោះត្រូវបានសម្លាប់ដោយវាយក្បាលពីក្រោយ ដោយដែកភ្ជួរទេះ ដែកភ្ជួរទេះនោះឡើង ងរ បន្ទាប់ពីសម្លាប់រួច ។ ចំណែកកូនក្មេងត្រូវបានចាប់ជើងគ្រវី រួចបោកក្បាលនឹងដើមឈើ ។

ជនរងគ្រោះត្រូវបានចាក់ពោះដោយចំពុះទុង មុនពេលទំលាក់ចូលក្នុងរណ្តៅ ។ យោងតាមសំដីរបស់សាក្សីបានអោយដឹងថា ការចាក់ពោះនេះ គឺដើម្បីការពារកុំអោយសាកសពហើមប៉ោងខ្លាំងពេកហើយអាចដាក់សាកសពបានច្រើនក្នុងរណ្តៅនីមួយៗ ។

ជីតាផ្ទាំង ស្រុកជើងព្រៃ ០៣០៣០៣

ទីតាំងរណ្តៅសាកសពនេះ នៅជិតផ្លូវជាតិលេខ៧ ប្រហែល ៥០គីឡូម៉ែត្រ ខាងលិចទីរួមខេត្តកំពង់ចាម ហើយបានស្ថិតនៅក្នុងដី ដែលគេបោះបង់ចោលពីក្រោយសាលារៀន ក្នុងភូមិបាណា ។ យើងបានរាប់ឃើញថា មានរណ្តៅសាកសពតូចៗ ចំនួនជាង ១០០រណ្តៅ ហើយព្រមទាំងមានបំណែកសំលៀកបំពាក់ និងឆ្អឹងសាកសពខ្លះ នៅរាយប៉ាយជុំវិញទីនោះ ។ ការសម្លាប់ដែលបានអនុវត្តនៅទីតាំងនេះ គឺនៅឆ្នាំ១៩៧៧ ដល់ ១៩៧៨ តាមការប៉ាន់ស្មាន ឃើញថាមានជនរងគ្រោះចំនួន ២.០០០នាក់ ត្រូវបានសំលាប់នៅទីនោះ ។

ឡធ្យូង ស្រុកជើងព្រៃ ០៣០៣០៤/០៥

មន្ទីរឃុំឃាំង និងរណ្តៅសាកសពដ៏ធំនេះ គឺស្ថិតនៅជិតផ្លូវជាតិលេខ៧ ប្រហែលជាពាក់កណ្តាលផ្លូវពីភ្នំពេញទៅកំពង់ចាម ។ មន្ទីរឃុំឃាំងនេះ គឺត្រូវបានសង់ឡើងដើម្បីធ្វើជាមន្ទីរឃុំឃាំង ហើយត្រូវសង់អំពីឈើ និងស្លឹកត្នោត នៅក្នុងឆ្នាំ១៩៧៤ គឺមុនពេលដែលទីក្រុងភ្នំពេញ ត្រូវបានកាន់កាប់ដោយពួកខ្មែរក្រហម នៅឆ្នាំ១៩៧៥ ដែលមានការទាក់ទងដោយទាហាន **លន់ ណុល** ។

មានមន្ទីរឃុំឃាំងមួយសំខាន់ជាងគេ ហើយនិងសំណង់ សន្តិសុខ ២ ឬ ៣ ខ្នងទៀត ដែលហ៊ុំព័ទ្ធដោយរបងឫស្សីខ្ពស់ៗ ។

សាក្សីឈ្មោះ **ចេក ឈួន** គឺជាជាងឈើ នៅពេលនោះ ហើយបានធ្លាប់ធ្វើឱ្យពួកខ្មែរក្រហម។

នៅពេលដែលគាត់បានមើលទៅក្នុងមន្ទីរឃុំឃាំងតាមប្រឡោះរបង គាត់ឃើញជនរងគ្រោះ (អ្នកទោស) អង្គុយពីរជួរទល់មុខគ្នា បុរសមួយជួរ ស្ត្រីមួយជួរ ហើយពួកគេត្រូវបានដាក់ខ្នោះ យ៉ាងតឹងដោយរបារដែក វែង ស៊កខ្ចាស់ ចាក់សោរនៅខាងចុងរបារដែក ។

ប្រហែលជា ៥០០ម៉ែត្រ ខាងត្បូងមន្ទីរឃុំឃាំង មានទីតាំងកប់សាកសព ២កន្លែង ដែលគិតសរុបទៅប្រហែលជាជាង ៤០០រណ្តៅ សាកសព ។ រណ្តៅសាកសពទាំងនេះ មិនដែលត្រូវបានគាស់ទេ លើកលែងតែពួកចោរគាស់រកមាស ហើយមានបំណែកឆ្អឹង និងកំទេចក្រណាត់ ខោ អាវ របស់ជនរងគ្រោះនៅរាយប៉ាយក្បែរមាត់រណ្តៅទាំងនេះ ។

<u>សេចក្តីសន្និដ្ឋាន</u>

ការចុះពិនិត្យរបស់យើងនៅខេត្តកំពង់ចាម នៅឆ្នាំ១៩៩៥ គឺមានសារៈសំខាន់ណាស់ ពីព្រោះមាន ចំណុច ២យ៉ាង : ទី១ គឺជាភស្តុតាងផ្ទាល់ ដែលយើងបានឃើញនូវទីកន្លែងដែលជាទីប្រជុំជនរបស់ប្រជា ជនចាម ដែលត្រូវបានពួកខ្មែរក្រហមសម្លាប់នៅក្នុងស្រុកក្រូចឆ្មារ ហើយភស្តុតាងចំពោះមុខ គឺទីតាំង ពិឃាត និងមន្ទីរឃុំឃាំងនៅវត្តភ្នំប្រុស និងវត្តស្ទឹងត្រង់ ។

ការចុះពិនិត្យទីតាំងនៅឆ្នាំ១៩៩៦ ទាំងអស់ សុទ្ធតែជាទំហំមួយថ្មី លើទីតាំងប្រល័យពូជសាសន៍ដែលលាតសន្ធឹងតាមដងទន្លេ ក្នុងខេត្តកំពង់ចាម ។

គំរូនៃការសម្លាប់ដ៏ធំនេះ ហើយនឹងទីតាំងកប់សាកសព ដែលមានឡើងតាមបណ្តោយទន្លេមេគង្គ និងផ្លូវជាតិលេខ៧ ដែលជាការងាយស្រួលដល់ទីប្រជុំនៃមធ្យោបាយធ្វើដំណើរ ដែលឈរនៅលើកត្តានៃការសំរេចចិត្ត ។ រឿងនោះថា ដូចជាមានទីតាំងជាច្រើនទៀត ដែលនឹងត្រូវបានរកឃើញ តាមបណ្តោយដងទន្លេមេគង្គ ក្នុងខេត្តកំពង់ចាម ព្រៃវែង កណ្តាល មុនពេលដែលយើងបញ្ចប់នូវការងាររបស់យើង ។

សរុបមកលើទីតាំងរណ្តៅកប់សាកសពមាន ១២កន្លែង ដែលយើងបានចុះត្រួតពិនិត្យរួចក្នុងរយៈ កាលនៃការចុះត្រួតពិនិត្យ នៅខេត្តកំពង់ចាម ។ យើងបានរកឃើញនូវចំនួនសរុបនៃរណ្តៅសាកសព មាន ចំនួន ១.៧៤០ រណ្តៅ តាមការប៉ាន់ស្មានចំនួនជនរងគ្រោះ ដែលត្រូវបានសម្លាប់នៅទីតាំងទាំងអស់នេះ មានចំនួន ៩៦.៨៥០នាក់ ។

ឆាលីស ប៉ឺរង៉ឺរ

ថ្ងៃទី ២៣ ខែតុលា ឆ្នាំ១៩៩៥

បានបញ្ចប់ដោយបន្ថែមទីតាំងមួយចំនួនទៀត

ថ្ងៃទី២៦ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ១៩៩៦